

Krzysztof Hetman

"Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich", Irena Pietrzyk, Warszawa 2004 : [recenzja]

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 13, 150-152

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nym na ziemiach polskich, rozumieli doskonale, że ugrupowanie dążące do reprezentacji interesów ogólnonarodowych i przejęcia władzy w przyszłym niepodległym państwie nie może być antykatolickie. Katolicyzm postrzegano jako środek mający przyczynić się do rozszerzania wpływów i umocnienia pozycji politycznej, środek, który należało wykorzystać przede wszystkim ze względu na jego społeczne znaczenie.

Wydaje się, że praca pretenduje do miana kontrowersyjnej i polemicznej. Można zauważyć, że Autor konsekwentnie odrzuca standardy preferowane przez środowiska akademickie. Przejawia się to nie tylko w kwestionowaniu podstawowych ustaleń badaczy myśli politycznej - podważa min. tezy wybitnych znawców dziejów i myśli politycznej obozu narodowodemokratycznego - ale też w niekonwencjonalnym i jak się wydaje chaotycznym układzie pracy. Rozdziały nie zostały ponumerowane, brakuje wstępu oraz zakończenia, nazwy poszczególnych rozdziałów zaś brzmią dla czytelnika dość zagadkowo. W niektórych miejscach brakuje niezbędnych odnośników. Dociekliwy czytelnik może też odnaleźć błędnie sporządzone przypisy.

Niezależnie od tych uwag jest to książka potrzebna. Pomimo braków stanowi pewien wkład do badań nad polską myślą polityczną. Można bowiem zgodzić się z autorem, że w polskiej historiografii problematyka genezy nacjonalizmu wyraźnie ustępuje miejsca badaniom nad rozwiniętą doktryną narodową. Obóz narodowy doczekał się wprawdzie znaczącej liczby interesujących publikacji, lecz ciągle brakuje opracowań poświęconych wyłącznie tej problematyce.

Reasumując, dodać należy, że wprawdzie książka nie wyczerpuje całości tej bogatej i złożonej problematyki, lecz może stanowić pewnego rodzaju przyczynek do dalszych badań, źródło skłaniające do refleksji i przemyśleń. Wydaje się, że jest to pozycja, która jak wydaje się, nie jest lekturą zbyt łatwą, przeznaczoną dla czytelnika obeznanego z dotychczasową literaturą naukową poświęconą myśli politycznej Narodowej Demokracji.

Książka została oparta na dość obszernym, choć może zbyt jednostronnym materiale źródłowym. Publikację uzupełniają: streszczenie w języku angielskim, bibliografia, indeks nazwisk oraz dwa nowatorskie schematy mające objaśniać: rozwój doktryny polskiego nacjonalizmu i poglądy J. L. Popławskiego.

Aneta Dawidowicz

Irena Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 325

Chociaż Unia Europejska należy do najbardziej zamożnych regionów świata, nie wszyscy jej mieszkańcy w jednakowej mierze korzystają z tej zamożności, w wymiarze ekonomicznym i społecznym. W każdym z państw członkowskich Wspólnoty między regionami istnieją dysproporcje w poziomie rozwoju oraz standardzie życia. Pod względem wielkości PKB na głowę mieszkańca różnice między regionami najbogatszymi i najbiedniejszymi są ponadczterokrotne. Fakt ten ma negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny całej Unii Europejskiej i oznacza, że regiony najbiedniejsze nie odnoszą takich samych korzyści i nie mają takich samych szans powodzenia na rynkach światowych jak regiony zamożniejsze.

Aby uporać się z tymi problemami, kraje członkowskie UE realizują narodowe programy pomocy regionalnej, w których inwestycje podejmowane w sektorze prywatnym w regionach biedniejszych otrzymują wsparcie finansowe ze środków publicznych, w celu pobudzenia działalności gospodarczej. Jednakże różnice istniejące w Unii Europejskiej są tak znaczne, iż same kraje członkowskie wystąpiły z inicjatywą wspólnego wspierania rozwoju regionów biedniejszych, które nie korzystają z sukcesu gospodarczego będącego udziałem regionów bogatszych. Zmniejszenie istniejących różnic - dzięki Europejskiej Polityce Regionalnej - stanowi fundamentalny cel Wspólnoty Europejskiej, gdyż jedynie w ten sposób wszystkie regiony i ich mieszkańcy będą mogli w pełni wykorzystać zalety jednolitego rynku oraz unii gospodarczej i walutowej.

W tej sytuacji na szczególną uwagę zasługuje publikacja autorstwa Ireny Pietrzyk zatytułowana *Polityka regionalna Unii Europejskiej. Zasadniczym celem publikacji było dostarczenie wyczerpującej wiedzy na temat wspólnotowej polityki regionalnej i regionów w Unii Europejskiej w momencie, kiedy Polska przygotowywała się do korzystania z europejskiej pomocy strukturalnej. Formy tej pomocy stanowią w chwili obecnej główne instrumenty wsparcia dla naszego kraju w celu realizacji polityk horyzontalnych zawartych w Narodowym Planie Rozwoju.*

Książka składa się z dwóch części, z których pierwsza poświęcona jest historii i zasadom europejskiej polityki regionalnej, doprowadzonym do ostatnich regulacji prawnych, obejmujących lata 2000-2006. Część druga natomiast, traktuje o regionalizacji i statusie regionów w państwach członkowskich Unii Europejskiej, organizacjach przedstawicielskich regionów europejskich oraz o problemach zewnętrznej współpracy władz terytorialnych.

Taki układ treści pozwala na całościowe ujęcie kwestii polityki regionalnej Unii Europejskiej oraz daje możliwość pogłębienia wiedzy czytelnika na ww. temat.

Część pierwsza składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy z nich omawia cele i narzędzia polityki regionalnej w zmieniających się warunkach rozwoju lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych w krajach Europy Zachodniej. Autorka przedstawia wieloaspektowość rozwoju regionalnego oraz najbardziej wyraziste przykłady ewolucji tejże polityki. Dopelnieniem jest omówienie funkcji państw i kierunków ich działań w zakresie polityki regionalnej.

Następnie przedstawia problematykę związaną z rozwojem lokalnym jako sposobem generowania dynamiki rozwoju poprzez kompleksowe pojmowanie wielu jego aspektów takich jak: ekonomia, kultura, polityka, czy sprawy związane ze sferą społeczną. Książka zapoznaje nas także z najważniejszymi czynnikami wpływającymi na powodzenie rozwoju lokalnego. Szczególną uwagę autorka zwraca na problematykę związaną z Małymi i Średnimi Przedsiębiorcami (MŚP), jako podstawą rozwoju lokalnego. Przedstawia wyniki różnych badań, pokazując jak kluczowym elementem w kontekście rozwoju lokalnego w większości krajów Europy zachodniej stał się rozwój MŚP. Ta część zawiera charakterystykę działalności MŚP oraz zwraca uwagę na różne podejście poszczególnych państw do kwestii związanych z ich stymulowaniem w kierunku rozwoju.

Rozdział uzupełnia informacja dotycząca możliwych modeli dynamiki rozwoju regionalnego oraz zmiana podejścia do rozwoju regionalnego i związana z tym reorientacja polityki regionalnej.

Rozdział drugi zarysowuje przebieg procesów integracyjnych oraz opisuje ewolucję polityki strukturalnej Wspólnoty. Należy podkreślić, że opisana geneza wspólnotowej

polityki regionalnej oraz jej poszczególne etapy, reformy funkcjonowania zostały przedstawione bardzo szczegółowo i w możliwie wyczerpujący sposób. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że jeden podrozdział został poświęcony tylko i wyłącznie Europejskiemu Funduszowi Rozwoju Regionalnego. Utworzenie tego instrumentu finansowego łączy się z narodzinami aktywnej europejskiej polityki regionalnej. Zwrócenie szczególnej uwagi na ten Fundusz oraz przedstawienie historii powstania i późniejszej ewolucji oraz zakresu wsparcia obszarów tegoż instrumentu polityki regionalnej świadczy o randze, jaką autorka, słusznie, przykłada do działalności tego funduszu.

Treścią rozdziału trzeciego są zasady europejskiej polityki regionalnej.

W związku z tym, że od egzekwowania zasad zależy efektywność i skuteczność wspólnotowych działań na rzecz spójności społeczno-gospodarczej, autorka słusznie poświęciła cały rozdział tej problematyce. Kwestia ta została bardzo dokładnie i w przejrzysty sposób opisana, odnosząc się po kolei do zasad generalnych, zasad organizacji polityki regionalnej, finansowania polityki rozwoju regionalnego, aż do zasad oceny realizacji programów.

Druga część książki składa się z dwóch rozdziałów, które poświęcone zostały przedstawieniu zróżnicowania statusu regionów w państwach członkowskich oraz ich pozycji na forum Unii Europejskiej i Rady Europy.

Pierwszy rozdział drugiej części w bardzo przejrzysty sposób przedstawia charakterystykę regionów wchodzących w skład państw federalnych, regionalnych i unitarnych funkcjonujących w Unii Europejskiej.

Natomiast ostatni rozdział omawianej publikacji oraz zamykający część drugą prezentuje organy przedstawicielskie regionów w Europie. Przedstawiono w nim historię powstania, zasady funkcjonowania oraz skład organów przedstawicielskich, a także, co bardzo cenne, inne działające „pozatraktatowe” organizacje społeczności terytorialnych.

Należy podkreślić, że wyszczególnione zagadnienia opisano przejrzysto i precyzyjnie. Ponadto wartość publikacji podnosi bardzo bogata bibliografia.

W prezentowanej pracy wykorzystano przede wszystkim opracowania autorów francuskojęzycznych oraz publikacje wspólnotowe. Omawianą publikację należy uznać za wartościową i interesującą, a przede wszystkim przyczyniającą się do pogłębienia wiedzy o polityce regionalnej Unii Europejskiej i pozycji regionów w państwach członkowskich.

Krzysztof Hetman

Jerzy Pomianowski, *Na wschód od Zachodu. Jak być z Rosją?*, Warszawa 2004, s. 375

Książka Jerzego Pomianowskiego *Na wschód od Zachodu. Jak być z Rosją?* zasługuje na uwagę z wielu powodów. Zebrane w niej artykuły, analizy i szkice pochodzą z lat 1996-2004, są więc efektem najświeższych przemyśleń wytrawnego znawcy skomplikowanej problematyki stosunków polsko-rosyjskich. Były drukowane na łamach m.in. „Rzeczpospolitej”, „Gazety Wyborczej”, „Tygodnika Powszechnego”, „Polityki”, „Życia”, paryskiej „Kultury” oraz czasopism obcojęzycznych. W przedmowie zatytułowanej *Potrójna misja Pomianowskiego* (tzn. publicystyczna, redaktorska i „misyjna”), Leopold